

60-річчя академіка НАН України А.Ф. БУЛАТА

17 грудня виповнилося 60 років знаному вченому в галузі гірничої механіки академіку НАН України академіку-секретарю Відділення механіки НАН України Анатолію Федоровичу Булату.

А.Ф. Булат народився в 1947 р. у Дніпропетровську. Вищу освіту здобув у Дніпропетровському гірничому інституті. Ще під час навчання Анатолій Федорович почав працювати в Інституті геотехнічної механіки НАН України, з яким пов'язане все його життя. Тут він подолав шлях від лаборанта до директора інституту, яким залишається і донині. У 1978 р. А.Ф. Булат захистив кандидатську, а в 1989 р. — докторську дисертації. З 1995 р. він член-кореспондент, а з 1997-го — академік Академії гірничих наук України. 1995 року його обрано членом-кореспондентом, а в 2000-му — академіком НАН України.

Анатолій Федорович — відомий учений у галузі механіки гірських порід і механіки руйнування масивів гірських порід як середовищ із активним запасом внутрішньої енергії. Він установив раніше невідому закономірність руйнування вкрай напружених порід за умови малоенергоємних впливів і визначив умови, за яких масив гірських порід залучається до корисної роботи для зупинення або активізації самочинного руйнування порід приконтурної зони гірничих виробок. Ці результати за-

кріплені науковим відкриттям «Закономірність руйнування вкрай напружених порід при слабких впливах» і відзначені в 1992 р. премією НАН України ім. О.М. Динника, а в 1996 р. — Державною премією України в галузі науки і техніки.

Виходячи з отриманих результатів, А.Ф. Булат створив наукову школу «Наукові основи розв'язання паливно-енергетичних проблем на підставі нетрадиційних технологій видобування та перероблення вугілля і шахтного газу», в межах якої під його керівництвом розроблено схвалений Міністерством вугільної промисловості і Міністерством енергетики України новий концептуальний підхід до проблеми реструктуризації вугільної галузі в частині закриття нерентабельних вугільних шахт. Як альтернативу запропоновано диверсифікацію діяльності шахт шляхом створення теплоенергетичних комплексів малої потужності для вироблення теплової та електричної енергії безпосередньо в місцях видобування вугілля з подальшим його поглибленим переробленням.

Розвиваючи науковий напрям, що визнає масив як середовище з активним запасом внутрішньої енергії, вчений докорінно змінює концептуальний підхід до створення техніки і технологій ведення гірничих робіт на великих глибинах. Так, фактори, які в традиційних технологіях є негативни-

ми (висока напруженість, викидонебезпечність, газонасиченість та ін.), у нових технологіях запропоновано залучати до корисної роботи і виконання важливих технологічних функцій. Практичним підсумком такого підходу є впровадження у виробництво нових ефективних способів і технологій відпрацювання вугільних пластів, а також засобів управління гірським тиском. Зокрема, під керівництвом А.Ф. Булата розроблено і зrealізовано галузеву програму широкомасштабного впровадження анкерних систем на шахтах України.

Анатолій Федорович є керівником Програми НАН України з видобування й утилізації шахтного метану, в межах якої виконують пілотні проекти з видобування газу.

Перу вченого належить понад 380 наукових праць, у тому числі 11 монографій і брошур, більше ніж 70 винаходів. Результати наукових досліджень А.Ф. Булата опубліковані як в нашій країні, так і за кордоном, вони ввійшли до низки нормативних документів з управління гірським тиском, затверджених вуглевидобувною галуззю, і з успіхом запроваджені на шахтах Донецького та Львівсько-Волинського вугільних басейнів. Під науковим керівництвом Анатолія Федоровича підготовано 8 кандидатів і 2 доктори наук.

За значний особистий внесок у зміцнення наукових засад гірничої справи А.Ф. Бу-

лату Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1997). Його нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня (2006), знаками «Шахтарської слави» трьох ступенів (1996, 1997, 2000) і «Шахтарської доблесті» III і II ступенів (2006, 2007).

Анатолій Федорович виконує значну наукову і науково-організаційну роботу. Він член Президії НАН України, академік-секретар Відділення механіки НАН України, голова Українського відділення Міжнародної академії авторів наукових відкриттів, голова Міжвідомчої наукової ради «Наукові основи розроблення вугільних родовищ України». Учений входить до складу Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Президії ВАК України, кількох міжнародних наукових товариств і комітетів. А.Ф.Булат керує роботою аспірантів та докторантів, бере активну участь в атестації наукових кадрів найвищої кваліфікації як голова спецради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України.

Наукова громадськість, колеги та учні вітають Анатолія Федоровича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, нових творчих звершень у його багатогранній діяльності.

80-річчя члена-кореспондента НАН України Ю.П. ЗОЗУЛІ

23 грудня виповнилося 80 років видатному вченому-нейрохірургу члену-кореспонденту НАН України Юрію Панасовичу Зозулі.

Ю.П. Зозуля народився в 1927 р. у м. Вінниці. Його батько Афанасій Софронівич був інженером-автодорожником, мати Зінаїда Олексіївна — фармацевтом. У 1945 р. він